

An oil painting of a man in a yellow jacket, looking down with a serious expression, his hand resting on the shoulder of a younger man whose face is in profile, looking down. The background is a soft, warm tone.

Stad Gods

Inspiratie van de Augustinessen van Sint-Monica

En vergeef ons
onze schulden

Uitgever:

Zusters Augustinessen van Sint-Monica
Klooster Casella
Postadres: Waterstraat 2
3511 BW Utrecht
Telefoon klooster Utrecht 030 - 2332541
E-mail administratie:
maandblad@zustersaugustinessen.nl
www.zustersaugustinessen.nl
www.casella.nl

Voor de privacyverklaring van de zusters
augustinessen verwijzen we u naar:
www.zustersaugustinessen.nl/privacyverklaring

Doel: Met Stad Gods willen wij mensen betrekken
bij wat ons inspireert. Stad Gods wordt gelezen
door mensen die ons een warm hart toedragen
en/of belangstelling hebben voor de augustijnse
spiritualiteit. Via Stad Gods zijn en blijven zij
verbonden met ons en het gedachtengoed van
onze gemeenschap.

Hoofd- en eindredactie:

Hoofdredactie: Marie Madeleine Maas
Eindredactie: Emma van der Sloot

Ontwerp en beeldredactie:

Tegenwind grafisch ontwerpbureau, Roelant Meijer

Opmaak en druk: De Toekomst Hilversum

Redactiesecretariaat: Evelien Ouwehand

Redactie: Rachelle van Andel, Erik Borgman,
Anne Nij Bijvank, Nikki Mousset, Suraya Somers,
Lieke Weima

Aan dit nummer werkten mee: Anja den

Bok, Marie Hansen-Couturier, Folly Hemrica,
Jaap Meeuwsen, Ingrid van Neer-Bruggink,
Mariella Oberndorff, André Spil, Helene Timmers

Beeld: Anja den Bok (p.24), Michel Ciry, Openbare
Stichting BBK (cover), Henri Luites (p.2), Riek
Maas (p.20), Jaap Meeuwsen (p.22), Roelant
Meijer (p.10,11,16), Rembrandt, Teylers Museum
Haarlem (p.6), Nazrina Rodjan (p.9), Harrie Sterk
(p.23), Dick Vos (p.14), Esther Zijlstra (p.15)

Vriend worden en dit blad ontvangen?

Stad Gods verschijnt vijf maal per jaar, in een
oplage van 7.000 per editie.
Vrienden van de zusters augustinessen die
ondersteunen met minimaal €10,00 per jaar,
ontvangen Stad Gods automatisch. Als u dit
blad ook wilt gaan lezen, maak genoemd bedrag
dan over op NL76 INGB 0003 8244 29 ten name
van Administratie tijdschrift Stad Gods Utrecht,
onder vermelding van 'Nieuwe lezer', straat +
huisnummer, postcode en plaats.

Vergeef

Het Onzevader is het bekendste christelijke gebed. Het is in talloze talen vertaald en wordt overal ter wereld gebeden. Volgens de evangeliën heeft Jezus het zelf aan zijn leerlingen geleerd. In deze jaargang van Stad Gods besteden wij in elk nummer aandacht aan een woord uit dit gebed. In dit nummer staat het woord **vergeef** centraal. 'Vergeef ons onze schulden'. Vergeving maakt het mogelijk los te komen van het verleden, het heden te zien en de weg in te slaan naar de toekomst. Wat is daarvoor nodig? Welke rol speelt God daarbij?

Onze Vader die in de hemel zijt,
Uw **naam** worde geheiligt.
Uw koninkrijk kome.
Uw wil geschiede,
op aarde zoals in de hemel.
Geef ons heden ons dagelijks **brood**.
En **vergeef** ons onze schulden
zoals ook wij onze schuldenaars vergeven.
En leid ons niet in verzoeking,
maar verlos ons van **de boze**.
Want van U is het koninkrijk
en de kracht en de heerlijkheid
in eeuwigheid. Amen.

Bij het beeld: Vergeving tonen is geen eenvoudige opgave. We hebben gekozen voor drie verschillende kunstenaars die ieder op eigen manier 'de verloren zoon' of misschien beter 'de barmhartige vader', verbeelden. RM en MM.

Cover: De thuiskomst van de Verloren Zoon, olieverf op canvas, 1966, Michel Ciry, Openbare Stichting BBK.

Kloosterpost

Samengesteld door Marie Madeleine Maas en Anne Nij Bijvank

‘Waarom ben je hier?’

Dat is de vraag die God stelde aan Elia. Tijdens de bijbelmeditatie raakten we met onze gasten aan de praat over deze vraag en onze ‘Godsbeelden’. Een gast die vaker bij ons is geweest zei: ‘Als ik God ergens vind, dan is het hier! Ik heb tot nu toe in mijn leven nergens een plek gevonden waar het zo veilig voelt en waar ik zo... onvoorwaardelijk mezelf mag zijn.’ ‘Maar wat heeft dat met God te maken?’, vroeg een ander. ‘Het is niet zo makkelijk te omschrijven maar de geborgenheid en de stilte die ik hier vind, moet wel God zijn.’

Kun je je voorstellen dat dit weer een moment was om blij te zijn met elkaars rijkdom? (MM)

Spontane ontmoeting

We hebben vaak prachtige ontmoetingen op straat. Een man vroeg aan zr. Josephine Corbière: ‘mag ik een foto van u maken?’ Ze vroeg hem wat hij van plan was met die foto. Zijn antwoord: ‘Niets speciaals, het is alleen een herinnering aan een spontane ontmoeting.’ De man mocht de foto maken mits hij die ook naar haar zou doorsturen. Bij het sturen van de foto schreef hij het volgende: “Op de bewuste dag, terwijl ik nog steeds dacht aan onze ontmoeting, deelde ik dit met de ‘spirituele kring’, waarmee we iedere zondagmiddag bij elkaar komen. Daar was de tekst die middag: ‘Als je je hart opent en je je eigen ego een beetje opzij zet, ontmoet je mensen die nooit onder je aandacht zouden vallen.’ Daar was onze ontmoeting een prachtig voorbeeld van. Ik liet de foto zien en we sloten de bijeenkomst om zegen over u te vragen en te danken voor deze ontmoeting”. Een prachtig vervolg op een simpele vraag. (ANB)

Dank voor goede gaven!

Jaarlijks sturen wij aan al onze vrienden van Stad Gods een brief met de vraag om een bijdrage voor ons leven en werk en voor de kosten van de Stad Gods. Onze zuster econoom sprak me aan met de vraag: Wil je een keer alle mensen die zo trouw geld overmaken, hartelijk danken? En dat wil ik. We beseffen dat, in een tijd dat alles duurder wordt en veel onzeker is, het niet vanzelfsprekend is dat dit zomaar kan doorgaan. We voelen uw betrokkenheid met ons en ook met de mensen die het zwaar hebben, bijvoorbeeld de mensen van het inloopcentrum 'Villa Vrede'. Ook voor hen wordt ruim gegeven. Dank u wel!

Ondanks de prijsstijgingen hebben we gekozen om de vergoeding niet te verhogen. We willen graag dat zoveel mogelijk mensen van Stad Gods kunnen blijven genieten. Dankzij onze enthousiaste redactie die grotendeels uit vrijwilligers bestaat en dankzij u, onze goede vrienden, redden we het. Hulde! (ANB)

Verhuizing

In mijn vorige artikel heb ik jullie geïnformeerd over de Spil, die in Hilversum ons werk voort gaat zetten. De gesprekken daarover vorderen gestaag. Ondertussen weten we ook waar wij drieën naartoe gaan: eind september verhuizen we naar het klooster van de Augustijnen op het Jakobskerkhof in Utrecht. Een straat verder dan onze zusters. Op deze plek krijgen we de kans om onze vleugels uit te slaan en kunnen we kijken of we nog iets voor jonge mensen in de omgeving kunnen betekenen. Wat we precies gaan doen, daar gaan we over denken als we daar wonen en geland zijn. Eén ding staat vast: we vervolgen onze vieringen zoals we die gewend zijn te houden. De afgelopen tijd hebben we kennis gemaakt met de plek en Martijn Schrama heeft ons rondgeleid. Het is een klooster met heel veel boeken. Samen met de Augustijnen willen we een augustijns geïnspireerde plek zijn. We denken zeker dat we ons er thuis gaan voelen! Voorlopig zijn we nog hier en richten we ons tot eind augustus op onze gasten en de gesprekken met De Spil. We houden jullie op de hoogte! (MM)

De terugkeer van de verloren zoon (uitsnede),
Rembrandt, 1642, Teylers Museum Haarlem.

Maar bij U is vergeving, daarom eert men U met ontzag (Psalm 130,4)

Erik Borgman

De Bijbel roept mensen te leven in gelijkenis met God. 'Wees heilig, want Ik, de Ene uw God, ben heilig', zegt God volgens het Bijbelboek Leviticus (19,2). De eerste Petrusbrief herhaalt het (1 Petrus 1,16). 'Wees barmhartig, zoals uw hemelse Vader barmhartig is, zegt Jezus tegen zijn leerlingen (Lucas 6,36). Kortom, God is het voorbeeld en mensen wordt gevraagd dat voorbeeld te volgen. Als het echter om vergeving gaat, lijkt Jezus ons aan te raden onszelf aan God ten voorbeeld te stellen. Het Onzevader bidt immers: 'Vergeef ons onze schulden zoals ook wij onze schuldenaars vergeven' (vgl. Matteüs 6,12).

Als God naar ons voorbeeld zou handelen, lijkt er echter weinig kans dat wij inderdaad worden vergeven. Immers, elkaar schuld niet aanrekenen, dat valt mensen buitengewoon zwaar.

Een wonder

Niettemin gebeurt het wel. Op 17 juni 2015 schoot de toen 21-jarige Dylann Roof negen gemeenteleden van de zwarte Emanuel African Methodist Episcopal Church in Charleston, North Carolina, dood. De nabestaanden gaven uitdrukking aan hun verdriet en

Vergeving doorbreekt de logica dat geweld tot geweld leidt en schuld tot wraak

pijn, maar baden tegelijkertijd dat God genadig zou zijn voor Roof. Toenmalig president Barak Obama bezocht de kerk tijdens de begrafenis van een van de slachtoffers, senator en dominee Clementa Pinckney. Obama sprak over het 'reservoir van goedheid, voorbij aan en van een andere aard dan wat wij elkaar in de gewone gang van de dingen kunnen geven'. Hij citeerde hiermee de schrijfster Marilynne Robinson.

Dylann Roof wilde met zijn moord een rassenoorlog uitlokken. De vergevingsgezindheid van de nabestaanden van de vermoorden voorkwam een dergelijke oorlog. Vergeving is het wonder dat de logica doorbreekt dat geweld tot geweld leidt en schuld tot wraak. Mensen blijken daartoe in staat.

Het Onzevader herinnert ons eraan dat wij niet anderen vergeven, maar God vergeeft door ons heen

Jezus' voorbeeld

De mensen in Charleston handelden echter niet uit zichzelf. Zij volgden het voorbeeld van Jezus, die tijdens zijn stervensuur bad voor de vergeving van degenen die Hem ter dood hadden gebracht (Lucas 23,34). Zij vonden bovendien ook hun kracht om dit voorbeeld te volgen in Hem. Zij wisten zichzelf te vergeven en dat maakte hen duidelijk dat ook anderen vergeving toekwam. Het bestaan van hun gemeenschap was voor hen uitdrukking van Gods vergevingsgezindheid. De gemeenschap stond immers voor een nieuw leven, bevrijd van geweld, haat en zelfhaat. Hun eerdere fouten werden hen daar niet aangerekend. Zij waren vergeven in Jezus' naam en vergaven van daaruit ook anderen in Jezus' naam. Zelfs degenen die hun dierbaren hadden gedood.

Van hieruit valt er nieuw licht op de bede: 'Vergeef ons onze schulden, zoals ook wij onze schuldenaars vergeven'. Zij is niet de vreemde oproep aan God om net zo goed te zijn als wij. Zij is eerder een herinnering aan het feit dat niet wij anderen vergeven, maar God door ons, en dat wij zelf net zozeer vergeving nodig hebben. De bede

betekent dan zoiets als: 'Scheldt onze schulden kwijt door anderen, zoals U ook door ons de schulden kwijtscheldt van diegenen die bij ons in de schuld staan.' Het onmogelijke dat U ons soms aan anderen laat doen, doe dat ook aan ons, want wij hebben het evenzeer nodig.

Toen paus Fransiscus in 2015 op bezoek was in de Verenigde Staten bezocht hij onder meer een gevangenis. Zittend tegenover zware criminelen zei hij: 'Wij zijn allemaal zondaars, wij hebben allemaal vergeving nodig.' De paus evenzeer als levenslang veroordeelden. Willen wij met elkaar verder kunnen, dan is vergeving onontbeerlijk. Wij maken immers allemaal onherstelbare fouten. Dat God bij ons via elkaar het wonder van de vergeving bewerkt, is volgens Psalm 130 reden hem te eren en ontzag voor hem te hebben. Het is immers zowel onmogelijk als noodzakelijk.

Erik Borgman is lekendominicaan en hoogleraar theologie. Hij is sinds 1999 vaste medewerker van Stad Gods.

Augustinus

In het doopsel worden al je schulden, dus al je zonden, allemaal vergeven. Maar niemand op aarde kan leven zonder zonde en we kunnen het doopsel maar één keer ontvangen. Daarom ontvangen we in het Onzevader iets waardoor we dagelijks worden vergeven. Als we tenminste doen wat er volgt: 'zoals ook wij vergeven aan onze schuldenaren.'

Zorg ervoor dat je in je hart geen vijandige gevoelens meer tegen een ander koestert. Want als God, die niemand onrecht heeft aangedaan, alles vergeeft, hoeveel meer moeten wij, die zelf vergeving krijgen, dan niet vergeven?

Augustinus, preek 59,7 en 57,8

Ingekort door Ingrid van Neer-Bruggink

Onderweg

Briefwisseling tussen
Helene en Mariella

Ha Helene,

Ken je ook dat gevoel dat je pas, na lang aarzelen, vergeving durft te vragen? Toch is dat letterlijk en figuurlijk 'lucht' krijgen. Levengevend! Augustinus weet ook dat het niet zo simpel is om elkaar te vergeven. Hij schrijft in zijn kloosterregel: 'Als twee medezusters elkaar beledigd hebben, moeten zij elkaar hun schulden vergeven. Anders wordt je bidden van het onze Vader een leugen.' Maar ook; 'Wie nooit vergiffenis wil vragen, of het niet van harte doet, hoort niet thuis in een klooster, ook al wordt ze niet weggezonden.'

Augustinus en jij en ik weten ook wel dat we onze stemmingen niet zomaar kunnen bepalen; als de zon schijnt denken we anders over vergeving dan bij een grauwe hemel. Maar het gaat natuurlijk ook om extremere dingen, daar waar angst of macht een rol in mee gaan spelen. Dan helpen deze vergevingshandvaten van Augustinus wel! Ook voor 'niet Augustinessen'.

Een ervaringsdeskundige op het gebied van vergeving is Lytte Basset. Ik kwam haar op het spoor en ze trof mij! Ze is een filosofe, theologe en pastor uit Zwitserland en raakte in een diepe depressie, omdat ze

*Vergeving hoeft niet
overhaast, sla stappen als
rouw en woede niet over*

niet kon voorkomen dat haar zoon uit het leven stapte. Als je dan toch de volgende woorden kunt schrijven, waar komen die dan vandaan? Wie geeft ze jou in?

"Vergeven is een aangeboren talent dat een mens zelf kan en moet ontwikkelen om het kwaad dat hem is aangedaan en heeft gekwetst te 'laten gaan'. Maar niet overhaast, geen stappen als rouw en woede overslaan – heilige woede om wat God allemaal toelaat. Zo bevrijd je primair jezelf! Een hulpmiddel kan zijn, net zoals Jezus, af en toe de bergen in, alleen!"

Zulke woorden zijn pleisters voor de ziel! Heb je ook wel eens zo iemand op je pad getroffen, wat raakte jou?

Mariella

*Mariella Oberndorff is algemeen overste van
de zusters Augustinessen van Sint Monica.
Ze woont in klooster Casella.*

Ha Mariella,

Wat een bijzondere woorden van Lytta Basset, ik kan me voorstellen dat je erdoor geraakt bent. Ik moest door wat je schrijft aan Edith Eger denken, misschien ken je haar. Zij is een overlevende van het concentratiekamp en heeft een boek geschreven over haar ervaringen in de oorlog die ze ternauwernood heeft overleefd en hoe die doorwerkten in haar leven. Wat je schrijft over heilige woede, daar kan Edith Eger zich helemaal in vinden denk ik. Want om te kunnen vergeven vertelt zij ook, moet je eerst ruimte geven aan je woede. Je moet die woede niet wegdrukken, je moet hem juist uiten. Geef gewoon toe dat je woedend bent over wat je is aangedaan, geef je woede ruimte. Ga naar het bos om een lekker potje te schreeuwen en te gillen. Of pak een kussen en sla daar flink op in. Pas daarna kan je het loslaten en ontstaat er ruimte voor vergeving.

Na de oorlog is Edith Eger geëmigreerd naar Amerika. In haar boek vertelt ze hoe ze teruggaat naar Duitsland en Polen en daar Auschwitz bezoekt, maar ook de plek waar Hitler woonde. Ze heeft geschreeuwd en gehuild. En ze is erin geslaagd om Hitler te vergeven.

Door te vergeven kun je in vrijheid verder leven

Dat deed ze niet voor Hitler vertelt ze, maar om zelf vrij te kunnen leven en niet langer vast te zitten in het verleden. Door te vergeven kan ze in vrijheid verder leven. Vergeven maakt je vrij.

Zelf vind ik vergeven niet altijd makkelijk. En dan gaat het nog maar om kleine dingen. Een automobilist die me geen voorrang geeft op een kruispunt terwijl ik echt van rechts kom, een kinderachtige ruzie met Roelant... Weet je wat, ik trek mijn jas aan en ga gauw naar het bos. Lekker een potje schreeuwen!

Liefs, Helene

*Helene Timmers is als geassocieerd lid met Casella verbonden.
Ze woont met haar partner in Utrecht.*

Vergeef ons onze schuld, zoals ook wij aan anderen hun schuld vergeven

Gastschrijver: Ds. Folly Hemrica, oud-justitiepredikant

Het zal niemand verbazen dat het Onzevader in de kerkdiensten in de gevangenis met grote aandacht en eerbied gebeden wordt. Immers, is er nog vergeving als je verschrikkelijke dingen hebt gedaan? En kun je zelf vergeven als anderen jou verraden hebben en hun schuld op jou hebben afgewenteld? Nee, het Onzevader kun je achter de gevangenis muren niet gedachteloos bidden!

Vergeef ons onze schuld

Toen ik in de oude stadsgevangenis van Rotterdam eens gepreekt had over David en zijn minnares Bathseba, meldde zich twee dagen later een gedetineerde, die daar graag over in gesprek wilde. David had het aangelegd met een getrouwde vrouw en had ervoor gezorgd dat haar echtgenoot de dood vond. De profeet Nathan was namens God komen vertellen dat dit een schoftenstreek was en dat David eigenlijk een verkapte moordenaar was. Toen David ogenblikkelijk berouw toonde en inzag wat hij had gedaan, bood diezelfde Nathan hem de vergeving van God. Als een reddingsboei. De gedetineerde was daarover na gaan denken. Eigenlijk had hij tijdens het bidden van het Onzevader

maar één vraag gekregen: 'Zou God hem ook kunnen vergeven?' Ook hij had de man van zijn minnares vermoord, en ook hij had ingezien dat hij een levensgrote schuld op zich had geladen. Hoe kon hij nu verder leven na zijn ernstige delict?

We besloten samen nog eens goed te kijken naar het verhaal van David en Bathseba en kwamen tot de conclusie dat de vergeving die Nathan David aan kwam bieden volgde op de schuldbekentenis van David. Met andere woorden: vergeving gaat uitdrukkelijk over schuld en het is dus belangrijk om eerst die schuld onder ogen te komen! De weken die volgden schreef de gedetineerde een brief aan God, waarin hij beschreef wat hij had gedaan. Het werd een ontroerende schuldbekentenis zonder uitvluchten. Op een regenachtige maandagmiddag zijn we samen met die brief naar de gevangenis kerk gegaan en hebben deze neergelegd bij de Paaskaars. De gedetineerde knielde en ik heb hem gezegend en de vergeving van de Eeuwige over hem uitgesproken. Samen baden we het Onzevader. Een vraag die mij als pastor steeds heeft bezig gehouden is of ik hem wel die vergeving

aan mocht bieden. Was het niet aan de slachtoffers om hem te vergeven? Maar het verhaal van David en Bathseba laat ons zien dat God de vergeving onmiddellijk

Het Onzevader kun je achter de gevangensmuren niet gedachteloos bidden

geeft aan wie zijn schuld onder ogen ziet, en dat die vergeving van Hem is en dus niet van de dominee. Wat onverlet laat dat het bijzonder en bevrijdend is als ook slachtoffers daders kunnen vergeven. Maar dat is eigenlijk een ander proces, dat niet altijd gelijktijdig verloopt. In dit geval wilde deze gedetineerde allereerst in het reine komen met God en met zichzelf. Ik weet dat hij daarna ook contact heeft gezocht met de familie van zijn slachtoffer, maar zoals zo vaak in een Huis van Bewaring weet ik niet hoe dat verder is gegaan, omdat hij werd overgeplaatst naar een gevangenis voor langgestraften.

Zoals ook wij anderen hun schuld vergeven

Veel gedetineerden leven in milieus waar betrouwbaarheid niet de meest in het oog springende deugd is. Gedetineerden zijn in hun leven vaak verraden en hoe kun je mensen dat vergeven? Het vaakst lukte dat bij mannen die zelf ook ervaren hadden dat ze afhankelijk waren van de vergeving

van anderen. Mannen die ondanks alles toch werden vergeven door hun moeder, hun vrouw of hun kinderen. Zelf vergeven worden helpt dus om anderen te vergeven! Het is een medicijn tegen de verbittering en het wantrouwen en het opent de weg naar verzoening. Misschien is dat wat de bajesgemeenschap ons kan leren: dat we ons steeds weer kunnen oefenen in het besef hoezeer we zelf bemind worden, met al onze onvolkomenheden. Dat kan ook voor ons de weg openen naar de vergeving van anderen.

Folly Hemrica studeerde theologie in Kampen, Edinburgh en Leiden. Ze werkte als gemeentepredikant en later bijna achttien jaar als justitiepredikant in Den Bosch, Utrecht, Amsterdam en Rotterdam. In die periode organiseerde ze vele kunstprojecten met gedetineerden en schreef ze 'Binnenwerk', een boek met meditaties en afbeeldingen van die kunstprojecten. De afgelopen jaren werkte ze als straatpastor in Leiden met dak- en thuislozen en was ze interim predikant in Den Haag. Verder is ze redactielid van het oecumenische tijdschrift 'Open Deur'.

Tussen preekstoel en barricaden

Ik heb het filmpje inmiddels al vaker gezien, maar ook de vijfde keer dat ik ernaar kijk voel ik mijn wangen warm worden. Iets in mijn maag knijpt zich samen. Een onbehaaglijk gevoel. Schaamte?

Je ziet een jonge vrouw van Pakistaanse afkomst achter de microfoon zitten tijdens de COP27, de internationale klimaatconferentie in Egypte vorig jaar. Het is de 24-jarige Ayisha Siddiqa. Ze begint: 'So much about your sustainability, my people are dying'. Oftewel: 'Leuk en aardig jullie duurzaamheid, mijn volk gaat dood'. Haar hele speech is een bijtende aanval op de regeringsfunctionarissen die aan het onderhandelen zijn. Je hoort de woede in haar stem en ziet het verdriet in haar ogen.

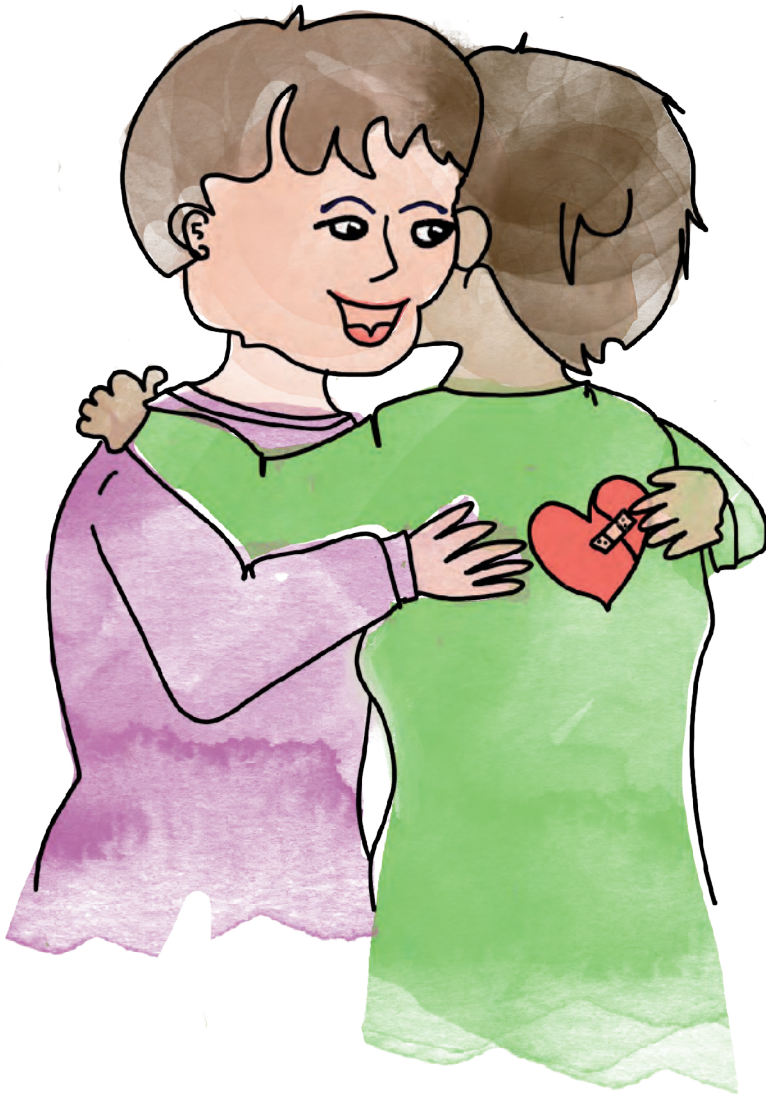
Ik vind het ongemakkelijk om naar te kijken en te luisteren. 'Mensen willen hapklare brokjes hoop en vergeving. Mensen zeggen tegen mij: lach eens, zodat ze weten dat je niet gevaarlijk bent'. En ik besef me met een schok dat ik blijkbaar een van die mensen ben. Hoe zou ze níet woedend kunnen zijn na de enorme klimaatramp die Pakistan vorig jaar trof in de vorm van rampzalige overstromingen? 'Honderd: dood. Duizend: dood. Vijftienhonderd: dood. En geen énkele onderhandeling, géén enkele onderhandeling, zal hen terug tot leven brengen.'

Ben ik eigenlijk wel woedend genoeg, op de overheid, op grote bedrijven die loze klimaatbeloftes doen? Spreek ik hen genoeg aan op hun verantwoordelijkheid? Ik houd niet van boosheid, kan er slecht mee omgaan. Maar oprechte woede is soms een broodnodige kracht, die voortkomt uit hartstochtelijke liefde voor de medemens en voor de aarde.

Doe

Iets kleins, iets praktisch, om zelf te doen.

Vergeving is een kenmerk van kracht. Maar jezelf of de ander vergeven na pijn en verdriet, kan ontzettend moeilijk zijn. Het kan helpend zijn om stil te staan en terug te kijken. Is er iemand in het verleden geweest die jou heeft vergeven? Maak het stil van binnen en denk eens terug aan de momenten dat een ander jou vergeving heeft geschonken.

In gesprek met Marie Hansen-Couturier

Nikki Mousset en Suraya Somers

Foto: Roelant Meijer

Aan de hand van citaten van Augustinus gaat Stad Gods het gesprek aan met mensen uit de kring rondom de zusters en daarbuiten. We vragen daarbij om een reactie op de citaten. Het resultaat is meer een gesprek dan een interview, een gesprek dat zelfs een persoonlijke belijdenis mag worden. In dit nummer staat het woord vergeving centraal en daarover gaan wij in gesprek met theoloog Marie Hansen-Couturier. Zij doet onderzoek naar de rol van het lijf in het ontwikkelen van een trauma-sensitieve theologie. Daarbij richt ze zich op wat lijfelijke theologie kan betekenen na seksueel misbruik.

Citaat 1: In het leven van iedere dag stapelen we schulden op die ons elke dag opnieuw moeten worden vergeven.

‘Dit citaat hield me bezig. Door mijn onderzoek zie ik vergeving soms als een zwaar onderwerp. Ik kom in gesprek met vrouwen die seksueel misbruik hebben meegemaakt. Als ik nadenk over vergeving, klinken hun verhalen nog altijd in mijn achterhoofd. Dit citaat van Augustinus helpt me om vergeving ook op een andere manier te zien. Hij ziet vergeving als iets van alledag, waardoor

het iets lichts krijgt. Ik moet daarbij ook denken aan een tekst die Dietrich Bonhoeffer heeft geschreven in de tijd dat hij in een leefgemeenschap leefde. Bij het avondgebed was er elke dag aandacht voor schuldbelijdenis en vergeving. Dat raakte me. Doordat je elke dag stilstaat bij wat er wel en niet goed is gegaan, houd je de gemeenschap met elkaar zuiver.

Op een lichte manier kijken naar vergeving en schulden, helpt mij ook in mijn eigen leven. Het maken van schulden is namelijk onontkoombaar. Ondanks dat we het niet willen, maken we fouten. Zelf probeer ik veel ballen in de lucht te houden; mijn werk, kinderen en daarnaast ook nog een sociaal leven. Met die verdeelde aandacht gaat er ook wel eens iets mis, zoals het vergeten te antwoorden op een belangrijke mail of een ruzie waarin je dingen zegt, die je niet had moeten zeggen. Ik denk dat we dat allemaal wel kennen in ons dagelijks leven.’

Citaat 2: Iemand vraagt mij: ‘Zijn jullie bisschoppen, dan ook schuldenaars?’ “Ja, ook ik. Ik zeg waar het op staat: ja, ook wij zijn schuldenaars, net als jullie.”

‘Iedereen kan fouten maken, zowel de bediende als de bisschop. Het mooie aan het gelijktrekken van schuld is dat vergeving hiermee aan iedereen is. Voor de bisschop gelden geen andere wetten. Deze heeft dezelfde positie als de bediende. Zelf denk ik daar als voorganger ook over na. Het heeft ook met generaties te maken, denk ik. De wat oudere generaties hebben meer de neiging om de dominee nog op een voetstuk te plaatsen. Ik vind de gelijke positie tussen kerkganger en dominee belangrijk, tegelijkertijd is het zo dat je als predikant zeker nog een voorbeeldfunctie hebt. Jij bent in de positie om een tekst te duiden en dat geeft je een machtspositie. Als gastvoorganger vind ik dat een grote verantwoordelijkheid. Mensen luisteren naar wat je zegt. Ik preek daarom niet vaak over vergeving, omdat het complex is en er zo veel perspectieven zijn. Het is een hele opgave om in korte tijd genuanceerd uiteen te zetten wat vergeving is.

Als je kijkt naar de oorsprong van het woord vergeven in het Grieks dan heeft het te maken met ‘losmaken’. Dus vergeving is loskomen van hetgeen dat jou is aangedaan. Je kan vergeving zien als iets tussen God en mensen én als iets dat tussen mensen gebeurt. Daar

Augustinus helpt me om vergeving op een andere manier te zien. Hij ziet vergeving als iets van alledag, waardoor het iets lichts krijgt.

kan God overigens ook een rol in spelen, afhankelijk van hoe belangrijk geloof voor je is. Hoe vergeving eruit ziet, hoeft in essentie niet te verschillen. Het gaat om wat er gebeurt in de relatie en het herstel ervan. Tussen God en de mens draait het erom om elkaar weer te vinden en de relatie daarmee te herstellen. Vergeving tussen mensen hoeft daarentegen naar mijn mening niet altijd te leiden tot herstel van de relatie. Je kunt ook vergeven en besluiten dat het beter is om de relatie te verbreken.’

Citaat 3: Om vergeven te worden moeten we niet alleen bidden, maar ook aalmoezen geven. Wanneer we hozen om te voorkomen dat het schip zinkt, zijn we zowel met onze stem aan het werk als met onze handen.

‘Betekent dit dat je vergeving moet verdienen? Daar zat ik over na te denken. In het Onzevader staat: ‘vergeef onze schulden zoals wij ook onze schuldenaars vergeven’, je kan dat heel voorwaardelijk lezen en omkeren: als jij niet kan vergeven, dan verdien je ook geen vergeving. Dat is heel heftig als je in een situatie zit waarbij je voelt dat vergeving moeilijk voor je is, door wat je is aangedaan. Betekent dat dan dat je zelf ook geen vergeving meer waardig bent?’

In mijn scriptie heb ik geconcludeerd dat dat niet zo hoeft te zijn. Als je kijkt naar wat er over vergeving wordt geschreven in het Nieuwe Testament, dan valt mij op dat mensen in gelijke verhouding met elkaar staan. Er zijn gelijkwaardige relaties tussen de broeders en zusters die elkaar vergeven. Dit geldt niet voor de vrouwen uit mijn onderzoek. Zij hebben veelal te maken gehad met misbruik binnen een machtsverhouding. Wanneer daar sprake van is, moet eerst ruimte worden gemaakt voor het verhaal. Het is van uitermate belang dat deze geloofd en erkend wordt. Ook dient er helderheid te zijn over de machtsverhoudingen die er spelen. Daarna kun je, al dan niet, overgaan tot het verkennen van de

Ik zie vergeving niet als het eindpunt, maar als een begin.

mogelijkheid voor vergeving. Ik zie daarbij vergeving niet als het eindpunt, maar als een begin.

De feministisch filosofe Kathryn Norlock vergelijkt vergeven met het huwelijk. Als je trouwt dan is dat het moment dat je zegt ‘ja ik wil’. Maar na die momentopname zul je beiden je belofte in stand moeten houden. Vergeven kun je ook zo zien. Het is een moment en daarna kan er nog van alles gebeuren. Herstellen na een trauma gaat niet volgens een vast patroon, het kan zijn dat jij verandert of dat de situatie verandert waardoor vergeving een momentopname is die later weer verandert. Eens vergeven, blijft niet altijd vergeven.’

Leestips: Kathryn Norlock,
Forgiveness from a feminist perspective
Desmond en Mpho Tutu,
Het boek van vergeving

Ruimte die spreekt

Marie Madeleine Maas

Ontmoeten en verbinden in Vessem

In het dorp Vessem Noord-Brabant zijn bijzondere plekken: De Jakobushoeve en de pelgrimsherberg Kafarnaüm. In de herberg kunnen mensen zich geestelijk voorbereiden op een eventuele pelgrimstocht.

De herberg is opgericht door broeder Fons. Hij is een van de broeders van de Congregatie Broeders van O.L.V. van Lourdes. Tegenwoordig wordt alles in stand gehouden door vrijwilligers, met nog steeds ondersteuning van de broeders.

Bij de Jakobushoeve is een kringloop en een koffie-inloop. Alles is gericht op ontmoeting en verbinding.

In de tuin zijn verschillende elementen terug te vinden van een pelgrimstocht naar Compostella. O.a. een stiltehuisje, met stoelen in de vorm van een jakobsschelp en een rots waar water uitstroomt. De stok van Mozes of de pelgrimsstok staat er naast. Als je er binnenkomt wordt de stilte voelbaar. Alles wat er is laat voelen dat er met heel veel liefde over nagedacht is. Je wordt gelaafd. En al ga je niet letterlijk op pelgrimstocht, de weg door het leven wordt een stukje lichter.

Marie Madeleine Maas is augustines van Sint Monica en woont in klooster Casella. Ze laat zich graag inspireren door bijzondere kerkruimtes.

Ondersteun Villa Vrede

door Jaap Meeuwsen

De hele dag stilzitten is niet goed voor een mens en al helemaal niet voor onze bezoekers. Veel van hen hebben negatieve ervaringen achter de rug, waar ze over gaan piekeren en die soms naar binnen kunnen slaan. Onlustgevoelens, daar moet je niet mee blijven zitten. Zo kwamen we op het idee om training in boksen te geven. Het biedt gelegenheid om je uit te leven, je flink in het zweet te werken en ook nog af en toe een rake klap uit te delen.

De bokshandschoenen konden we goedkoop regelen en we konden gebruik maken van de gymzaal van de school vlak bij. Prijzen kunnen er niet gewonnen worden, of wacht, misschien toch wel, die glimlach en die trots die deze jongens uitstralen.

Doneer aan Villa Vrede

Villa Vrede is een inloopen- en activiteitscentrum in Utrecht voor mensen zonder verblijfspapieren, z.g. illegalen. In Nederland zijn duizenden mensen zonder papieren, die veelal een marginaal bestaan hebben. Villa Vrede is een veilige plek, waar ze zichzelf mogen zijn en een zinvolle dagbesteding krijgen. Wij geven Nederlandse les, cursussen en activiteiten. Per jaar ontvangen we zo'n 100 nieuwe bezoekers, uit 24 verschillende landen. Villa Vrede is 5 dagen in de week open.

***Maak uw gift over op:**
NL76 INGB 0003824429
ten name van
Zusters Augustinessen
o.v.v. Villa Vrede*

Gevonden voorwerp

Marie Hansen-Couturier

Het gevonden voorwerp is een van de kruiswegstaties die hangt bij de zusters in de Waterstraat.

Zuster Giuseppa Witlox vertelt: 'De kruisweg van Harrie Sterk maakt elk jaar opnieuw weer diepe indruk op mij. Ook omdat Harrie als mens zijn leven zo bevechten moest. Zijn tekeningen kwamen uit het diepst van zijn ziel. Hij was een gevoelsmens, die vaak heel eenzaam was met hoogte- en dieptepunten. De statie van de kruisafname is daarvan ook een weergave voor mij. Hier past alleen diepe stilte en aanschouwing. Onze liefde in Zijn liefde als een weg ten leven in overgave. Hem achterna...'

Op de koffie met André Spil

Tekst en foto: Anja den Bok

Als ik binnen kom in het klooster van de Waterstraat in Utrecht zit André gezellig te kletsen met zuster Marie Henriette Meijerink. Hij kent de zusters al vanaf de dag dat hij met zijn gezin in de Oranjestraat kwam wonen, een paar straten verder. Als klusjesman van het klooster zit André nooit om werk verleggen 'Ze weten me wel te vinden', zegt hij lachend. Voor een klusjesman van 73 jaar doet André nog heel veel. 'Muren sauzen, gaten boren, verhuizen of opruimen. Ze mogen me van alles vragen. Maar als ik het niet meer kan dan is het ook goed.' Net als de zusters is ook André een paar jaartjes ouder geworden. Veertig jaar lang werkte hij als vrijwilliger voor de zusters. Als je hem vraagt naar de mooiste herinneringen uit die periode hoeft hij niet lang na te denken. 'De kerstbomen tevoorschijn halen en optuigen. Of gezellig een potje tafeltennis met de zusters. Maar het leukste vond ik het carnaval in het Bartholemeüs-huis.' Met de jaren veranderen ook de werkzaamheden. 'In het begin repareerde ik nog heel veel fietsen. Nu zijn het vooral rollators,' glimlacht hij. 'Soms breng ik een zuster naar het ziekenhuis. Aandacht voor elkaar en een beetje gezelligheid, daar doe ik het voor.'

